

EEN ONDERZOEK NAAR IMMEDIATE EN NIET-IMMEDIATE PROTHESEN

EVALUATIE DOOR DE PATIËNT

SAMENVATTING

Een na-onderzoek werd ingesteld bij 400 patiënten voor wie een tot vier jaar tevoren een prothese werd vervaardigd. De groep bestond uit 201 patiënten met een volledige prothese en 199 patiënten met een immediaatprothese. Onderzocht werden de mate en reden van (on)tevredenheid van de patiënten, alsmede enkele daarmee samenhangende aspecten. Patiënten met een immediaatprothese zijn significant vaker ontevreden. De voornaamste klacht van beide groepen patiënten betreft de retentie van de onderprothese. Verder blijkt dat er een aanzienlijk verschil tussen behoefte en noodzaak tot behandeling aanwezig is bij patiënten met een prothese.

KAANDORP AJG, KALK W, VAN ROSSUM GMJM, VAN WAAS MAJ. Een onderzoek naar immediate en niet-immediate prothesen. Evaluatie door de patiënt. Ned Tijdschr Tandheelkd 1988; 95: 150-1.

A. J. G. Kaandorp, tandarts
W. Kalk, tandarts
G. M. J. M. van Rossum, methodoloog
M. A. J. van Waas, tandarts

Uit de afdeling Volledige Prothese en Maxillofaciale Prothetiek van de Katholieke Universiteit te Nijmegen.

Trefwoorden: **Prothetische tandheelkunde** – Volledige prothese

Datum van acceptatie: 28 januari 1988.

Adres: A. J. G. Kaandorp, postbus 9101, 6500 HB Nijmegen.

1. INLEIDING

In een eerdere publikatie is de evaluatie door de tandarts van patiënten met een volledige prothese en patiënten met een immediaatprothese besproken.¹ Daaruit kon worden opgemaakt dat regelmatige controle van patiënten met een prothese noodzakelijk is, en dat vooral patiënten met een immediaatprothese in het eerste jaar veel aandacht behoeven. Uitgaande van dezelfde groep patiënten wordt in dit artikel ingegaan op het oordeel van de patiënt over de prothese.

Tot nu toe is voornamelijk onderzoek verricht naar de effecten van volledige en immediaatprothesen afzonderlijk. Dit vergelijkend onderzoek beoogt meer inzicht te krijgen in de eventuele verschillen tussen beide groepen. Met name de mate en reden van ontevredenheid en de verschillen tussen behandelbehoefte en de behandel noodzaak zullen aan de orde worden gesteld.

De tevredenheid met een prothese wordt enerzijds bepaald door 'objectieve' factoren (waaronder de technische kwaliteit van de prothese) en anderzijds door een aantal 'subjectieve' factoren (o.a. verwachtingspatroon, adaptatievermogen).²⁻⁵

Van Rossum en Kalsbeek⁶ vinden bij hun onderzoek in Den Bosch een percentage tevreden patiënten van respectievelijk 62 (onderprothese) en 76 (bovenprothese). Van Waas concludeert dat 79% van de patiënten tevreden is met de onderprothese en dat 90% van de patiënten tevreden is met de bovenprothese.⁵ Andere onderzoekers vinden soortgelijke resultaten.^{2,7} Er is geen vergelijkend onderzoek bekend over de tevredenheid van patiënten die pas edentaat zijn en patiënten die reeds langer edentaat zijn. Wel blijkt uit onderzoek dat degenen die kort tandoeloz zijn, in het

Tabel I. Het algemeen oordeel van de V.P.- en de V.I.P.-patiënten over hun prothese.

	V.P.-groep	V.I.P.-groep	totaal
Zeer tevreden	77 (39,2%)	51 (26,5%)	128
Tevreden	76 (38,7%)	75 (39,0%)	151
Ontevreden	43 (21,9%)	66 (34,3%)	109
Onbekend	5	7	12

Tabel II. Vergelijking van het aantal V.P.- en V.I.P.-patiënten dat ontevreden is over diverse onderdelen van de prothese.

Onderdeel	V.P.-groep	V.I.P.-groep	Significantie	P-waarde
Spraak	19 (9,5%)	38 (19,3%)	+	0,005
Esthetiek	33 (16,5%)	30 (15,3%)	-	0,76
Kauwfunctie	34 (17,7%)	51 (26,8%)	+	0,02
Retentie boven	27 (13,4%)	55 (28,5%)	+	0,0002
Retentie onder	51 (25,5%)	94 (48,7%)	+	0,0001
Stabiliteit boven	16 (8,2%)	37 (19,4%)	+	0,001
Stabiliteit onder	35 (17,9%)	59 (31,8%)	+	0,001
Beethoogte	14 (8,4%)	21 (13,1%)	-	0,17
Breuk prothese	9 (5,7%)	12 (7,3%)	-	0,55
Breuk element	17 (10,6%)	18 (11,0%)	-	0,93
Pijn boven	12 (5,9%)	13 (6,5%)	-	0,80
Pijn onder	40 (19,9%)	41 (20,6%)	-	0,86
Droge mond	41 (20,4%)	37 (19,4%)	-	0,78
Branderig	13 (6,4%)	15 (7,7%)	-	0,62

algemeen ontevredener zijn dan de langer tandoelozen.⁵ Ook met betrekking tot eventueel verschil in behandelbehoefte en behandel noodzaak is geen vergelijkend onderzoek bekend. Ook hier geldt dat bij de reeds uitgevoerde onderzoeken over het algemeen geen onderscheid gemaakt wordt tussen beide groepen patiënten. Wel wijzen alle resultaten in de richting van een grote discrepantie tussen behandelbehoefte en behandel noodzaak. Veel patiënten zijn tevreden met een prothese die aan vervanging toe is.^{4,5,7-9}

2. MATERIAAL EN METHODE

Het onderzoeksmateriaal bestaat uit dezelfde groep patiënten zoals beschreven in de voorgaande publikatie: 201 patiënten die reeds meer dan één prothese hebben gedragen (V.P.-groep) en 199 patiënten die hun eerste volledige immediaatprothese dragen (V.I.P.-groep). Gegevens met betrekking tot leeftijd en geslacht zijn vermeld in het eerste artikel.¹ De V.P.-groep werd gemiddeld 4,4 jaar na plaatsing geëvalueerd, de V.I.P.-groep na gemiddeld 2,5 jaar.

De bij het onderzoek verkregen gegevens

werden vastgelegd op een onderzoeksformulier. Vervolgens werden frequentietabellen opgesteld en werd een analyse uitgevoerd met behulp van een chi-kwadraat toets. Naast de algemene vraag naar de tevredenheid werd ook naar het oordeel van de patiënt over de verschillende onderdelen van de prothese gevraagd, ten einde een overzicht te krijgen van de belangrijkste redenen van (on)tevredenheid.

3. RESULTATEN

Tabel I vermeldt het algemene oordeel van de patiënten over hun prothese. Hieruit valt op te maken dat bij de V.P.-groep naar verhouding minder personen (21,9%) ontevreden zijn over de prothese dan bij de V.I.P.-groep (34,3%). Dit verschil is significant ($P=0,006$).

De frequenties van de voornaamste klachten van de patiënten uit beide groepen staan in tabel II. Duidelijk blijkt dat er significant vaker klachten voorkomen in de V.I.P.-groep dan in de V.P.-groep. Met name de onderdelen die in relatie staan tot het functioneren van de prothese zoals spraak, kauwfunctie, retentie boven, retentie onder, stabiliteit boven en stabiliteit onder komen significant vaker voor. De onderdelen die betrekking hebben op de onderliggende weefsels leveren geen statistisch significante verschillen op.

Bij 20 patiënten uit de V.P.-groep en 74 patiënten uit de V.I.P.-groep werd door de tandarts voorgesteld een nieuwe prothese te vervaardigen. Om vast te stellen of de behoefte van patiënten aan behandeling overeenkwam met de door de tandarts voorgestelde therapie, is van degenen bij wie een nieuwe prothese of een rebasing was geïndiceerd, de mening over de huidige prothese bekeken (zie tabel III). Hieruit blijkt dat niet alle patiënten uit de V.P.-groep ontevreden zijn met een prothese die volgens de tandarts vernieuwd moet worden. Vier patiënten (20%) zijn tevreden of zelfs zeer tevreden met hun prothese. Ook de 74 V.I.P.-patiënten die volgens de tandarts aan een nieuwe prothese toe zijn, zijn lang niet allemaal ontevreden over de huidige prothese.

Bij de rebasing is een soortgelijk resultaat te zien: driekwart van de betreffende 21 V.P.-patiënten is tevreden over een prothese die volgens de tandarts-beoordelaar van een nieuwe basis moet worden voorzien. Deze discrepantie is bij de V.I.P.-groep nog groter: slechts 7 van de 21 V.I.P.-patiënten bij wie een rebasing is geïndiceerd, zijn ontevreden over de prothese. Verder blijkt dat ook niet alle patiënten bij wie geen therapie voorgesteld wordt, tevreden zijn.

4. DISCUSSIE

In de inleiding werd reeds aangegeven dat de tevredenheid van de patiënt ten aanzien van de prothese een multicausaal karakter heeft. Dit onderzoek laat dat ook zien, daar de mening van de patiënt over zijn prothese vaak niet overeenstemt met het oordeel van de tandarts. Dit is gedeeltelijk te verklaren uit het feit dat alle pa-

Tabel III. De mening van de patiënt opgesplitst naar behandelingsmethode (V.P. - V.I.P.) en behandelvoorstel (nieuwe V.P. - rebasing - geen therapie).

	Zeervrededen	Tevreden	Ontevreden	Onbekend
V.P.-groep				
Nieuwe V.P. (20)	1	3	16	-
Rebasing (21)	6	9	6	-
Geen therapie (160)	70	64	21	5
V.I.P.-groep				
Nieuwe V.P. (74)	6	16	48	4
Rebasing (21)	3	11	7	-
Geen therapie (104)	42	48	11	3

tiënten een uitgebreide begeleiding en nazorg hebben gehad, zoals gebruikelijk aan een universiteit. In diverse onderzoeken is immers aangetoond dat een goede begeleiding en nazorg de adaptatie van de patiënt aan de prothese positief beïnvloedt.^{3 6 10} Guckes et al. vonden dat 'counseling' van patiënten een positief effect heeft op de tevredenheid.¹¹ Hirsch et al. lieten zien dat het betrekken van de patiënten bij de esthetiek van de prothese de tevredenheid positief beïnvloedt.¹⁰ Het verschil tussen behandelbehoefte en behandel noodzaak is echter een gegeven dat ook door andere onderzoekers wordt gevonden.^{4 6-9}

5. CONCLUSIES

In de V.I.P.-groep zijn aanzienlijk meer ontevreden patiënten dan in de V.P.-groep. Een derde van de V.I.P.-groep is ontevreden en 20% van de V.P.-groep gaf een negatief antwoord op de algemene vraag naar tevredenheid. Ook de onderdelen 'retentie', 'stabiliteit', 'kauwfunctie' en 'spraak' leveren bij de patiënten uit de V.I.P.-groep meer problemen op in vergelijking met de patiënten uit de V.P.-groep. Dit is deels te wijten aan het beduidend slechter functioneren van de prothese. Aan de andere kant blijkt dat een functioneel slechte prothese lang niet altijd gepaard gaat met een ontevreden patiënt: veel patiënten hebben totaal geen klachten over een technisch slechte prothese.

SUMMARY

Keywords: Prosthodontics - Complete dentures

A COMPARATIVE STUDY OF IMMEDIATE VERSUS COMPLETE DENTURES

201 patients with complete dentures and 199 patients with immediate dentures were evaluated 1 till 4 years after completion of their dentures. Satisfaction of the patients was investigated by a questionnaire and compared with the assessment of the technical quality of the dentures by the dentist. The data of both groups were compared.

The study shows that there are more unsatisfied patients in the group with immediate dentures. The main complaint concerns the retention of the lower denture. Furthermore, there appears to be an important difference between the need for improvement or even replacement of the denture, as evaluated by the dentist and the patients request for treatment.

LITERATUUR

- KAANDORP AJG, KALK W, ROSSUM GMJM, VAN WAAS MAJ. Een onderzoek naar immediate en niet-immediate prothesen. Evaluatie door de tandarts. Ned Tijdschr Tandheelkd 1988; 95: 112-4.
- KALK W. Het kunstgebit, een blij bezit? Academisch Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam. Tandheelkundige Monografieën XXVII. Alphen aan den Rijn: Stafleu en Tholen, 1979.
- CARLSSON GE, OTTERLAND A, WENNSTRÖM A. Patient factors in appreciate of complete dentures. J Prosthet Dent 1967; 17: 322-8.
- SCHRÖDER D. Nachuntersuchungsbefunde bei Vollprothesenträgern. Dtsch Zahnarzt Z 1977; 32: 976-80.
- VAN WAAS MAJ. Een kunstgebit, een kwestie van doorbijten. Academisch Proefschrift, rijksuniversiteit Utrecht, 1985.
- VAN ROSSUM GMJM, KALSBEK H. Tandartsbezoek en mondgezondheid, basisrapport. Nijmegen/Utrecht: ITS/TNO, 1985.
- BERGMAN B, CARLSSON GE. Clinical longterm study of complete denture wearers. J Prosthet Dent 1985; 52: 56-61.
- GRABOWSKI M, BERTRAM U. Oral health status and need of dental treatment in the elderly Danish population. Community Dent Oral Epidemiol 1975; 3: 108-14.
- MANDERSON RD, ETINGER RL. Dental status of the institutionalized elderly population of Edinburgh. Community Dent Oral Epidemiol 1975; 3: 100-7.
- HIRSCH B, LEVIN B, TIBER N. Effects of patient involvement and esthetic preference on denture acceptance. J Prosthet Dent 1972; 28: 127-32.
- GUCKES AD, SMITH DE, SWOOPE CHC. Counseling and related factors influencing satisfaction with dentures. J Prosthet Dent 1978; 39: 259-67.